

Interview met Mary Kuska-Dinger

Inleiding

Sommige leden van de Theosofische Vereniging in Nederland (TVN) zijn een levend voorbeeld van de theosofische historie. Mary Kuska-Dinger is één van die leden. Voor en na de oorlog waren verschillende aspecten van het theosofische werk nauw verweven met ceremonieel werk, zoals bijvoorbeeld van Tafelronde en de Vrij Katholieke Kerk (VKK). Ook waren er families waar theosofie van de ene generatie op de andere werd doorgegeven: zo zijn er voorbeelden van vijfde-generatie theosofen! Zijn we ergens onderweg iets kwijtgeraakt?

De Praktische Idealisten Associatie (PIA), een grote invloed van theosofen

De ouders van Mary waren lid van de PIA en kwamen daardoor in het begin van de twintiger jaren van de vorige eeuw, via VKK-priester Piet van Stam, in contact met theosofie. De PIA werd in 1918 opgericht door Leidse studenten onder leiding van rechtenstudent Koos van der Leeuw. De PIA was tot 1930 een jeugdbeweging die een geestelijke omslag onder studenten wilde bewerkstelligen, met als basis geheelonthouding, vegetarisme, niet-roken en pacifisme. Actieve leden van de TS waren, naast Koos, ook Kees van der Leeuw, P.M. Cochius, Charles Gerretsen en Jons Viruly. Daarnaast waren Baron P.D. van Pallandt, de sociaaldemocraten Herman Bernard Wiardi Beckman, Jonkheer Marinus van der Goes van Naters, kunstschilder Henri Pilger en schrijver Jan Campert actief. De PIA organiseerde zomerkampen bij Ommen, onder andere op het landgoed 'Eerde' van Baron van Pallandt. Hier werd in 1924 de voorloper van het eerste 'Sterkamp' gehouden, met J. Krishnamurti als spreker. Geleidelijk aan werd de binding met theosofie minder, maar Koos van der Leeuw

zocht aansluiting bij de TVN, met name vanuit de visie van Krishnamurti: hij was 1930-1931 voorzitter van de TVN. Met het wegvallen van theosofen als belangrijke kracht achter de PIA kozen veel leden expliciet voor religieus socialisme of anarchisme. In 1926 richtte Piet van Stam 'De Nieuwe School' in Huizen op, wat later de 'Flevoschool' zou worden.

De eerste jaren op het Internationaal Theosofisch Centrum (ITC)

An Dinger-Kollerwijn, de moeder van Mary, was geïnteresseerd in het werk van James Ingall Wedgwood die de Vrij Katholieke Kerk (VKK) stichtte en sinds 1924 op het ITC woonde. De vader van Mary, J.W. Dinger, was architect en bouwde een aantal huizen aan de Meentweg (de nummers 8, 12 en 14), voor werkers van de VKK en het ITC.

Daar woonde onder andere mevrouw G. Schoonderbeek-Vredenberg, weduwe van Johan Schoonderbeek (1875-1927) die de oprichter en eerste dirigent was van de Bachvereniging. Het verhaal gaat dat de Bachvereniging haar eerste vergaderingen had op het 'Grote Huis' (St. Michaels House) van het ITC. Mary, geboren in 1930, werd gedoopt door bisschop Wedgwood en vernoemd naar Mary van Eeghen-Boissevain die het landgoed van het ITC vijf jaar daarvoor aan de Theosophical Society (TS) had geschonken: Mary van Eeghen werd haar peettante. Moeder An had altijd met veel enthousiasme over die eerste jaren op het ITC verteld, zodat Mary zelf niet kon wachten om mee te doen met dat werk.

Ceremonieel werk bij de Orde van de Tafelronde

De eerste mogelijkheid deed zich voor bij 'Tafelronde', toen Mary zeven jaar werd, NB twee jaar geleden werd gevierd dat Mary tachtig jaar geleden page werd! De Nederlandse Orde van de Tafelronde is een afdeling van The International Order of the Round Table, die in 1908 in London werd opgericht door Herbert Whyte, samen met Annie Besant en C.W. Leadbeater. Corrie Dijkgraaf richtte in 1911 de Nederlandse afdeling op. Tafelronde is een jeugdvereniging waar kinderen en jongeren geestelijk en spiritueel kunnen groeien door ceremonies, spelletjes, knutselen en natuurlijk de kampen. Tijdens de ceremonies staat men stil bij het beste in de mens en het mooie in de wereld, aan de hand van symbolen uit de verhalen van Koning Arthur en zijn ronde tafel. Zo is het motto *Volg de Koning, de volmaakte mens*. Theosofisch ceremonieel werk is volgens Mary heel fijn om te doen, want het leidt naar de Meesters waar het werk op is geënt. Na de oorlog vonden op het ITC grote internationale kampen van Tafelronde plaats, waar vele contacten voor het leven werden gelegd.

... en in de Vrij Katholieke Kerk

Foto: Mary bij haar vormsel op 14 augustus 1942

Rond haar zevende jaar deed Mary in de VKK de heilige communie, en rond twaalf jaar kreeg zij het vormsel toegediend. Vooral haar moeder was het werk van de VKK zeer toegedaan, en diensten werden zo mogelijk dagelijks bezocht, ook tijdens de oorlog toen theosofie verboden was maar de VKK haar werk kon voortzetten. Na iedere dienst in de toenmalige Besant Hall van het ITC ging Mary met haar moeder naar de Garden of Remembrance om daar de universele mantra van Annie Besant te reciteren. Dat was iedere keer een grote belevenis en deze aanroep tot eenheid is altijd het 'leidmotief' voor Mary gebleven:

*O Verborgen Leven, trillend in elk atoom,
O Verborgen Licht, stralend in ieder wezen,
O Verborgen Liefde, alles omvattend in Eén Zijn,
Moge ieder die één zich voelt met U
Zich daarom één ook weten met elk ander.*

De Vrij Katholieke Kerk

De VKK werd in 1916 in Londen opgericht, toen de apostolische successie door een bisschop van de Oud Katholieke Kerk werd doorgegeven aan de VKK, met de bisschopswijding van J.J. Wedgwood. Deze wijdde op zijn beurt C.W. Leadbeater tot bisschop. Sindsdien heeft de VKK zich over de hele wereld verspreid en is nu werkzaam in meer dan veertig landen. Theosofen hadden weliswaar een belangrijke rol bij het stichten van de VKK, maar de kerk is in geen enkel opzicht verbonden met de TS: of men al of niet lid is van de TS is een persoonlijke keuze. Alle geestelijken zijn vrij om in het huwelijk te treden en moeten in hun eigen onderhoud voorzien: ze ontvangen geen vergoeding voor hun diensten. Sinds Pasen 2010 heeft de VKK officieel teksten uit de Nag Hammadi geschriften in gebruik genomen. De VKK grijpt daarmee bewust terug op teksten die in de eerste eeuwen van het christendom in omloop waren: ze gaan over innerlijk weten en worden naast de epistels en evangeliën voorgelezen.

Het vrouwelijke aspect

Het vrouwelijk aspect is in Nederland binnen het ceremoniële werk altijd heel belangrijk geweest. Zo gebruikte men binnen de VKK een meditatie bij het Maria-altaar rond de symboliek van de wereldmoeder. Dit aspect werd vertegenwoordigd door Rukmini Devi Arundale die tussen 1934 en 1986 hoofd van het ITC was. Rukmini sprak in haar inleidingen ook vaak over het vrouwelijke aspect. De meditatie bestaat nog steeds, in aangepaste vorm. De ontvankelijkheid voor het vrouwelijke aspect resulteerde enige jaren geleden zelfs in een splitsing binnen de VKK, toen de Nederlandse kerkprovincie had besloten dat ook vrouwen tot priester gewijd konden worden. Geleidelijk aan wordt deze vernieuwing door andere kerkprovincies opgenomen. Het is opmerkelijk dat de introductie van het vrouwelijke aspect juist in Nederland tot stand kwam. Wetenschappers hebben vastgesteld dat Nederland, evenals enkele Scandinavische landen, een feminiene cultuur heeft. Dat is uitzonderlijk en in tegenstelling tot de masculiene cultuur van de meeste andere landen. Het is overigens opmerkelijk dat deze veranderingen binnen door de TS geïnspireerde organisaties op zo veel weerstand stuitten, waar immers juist vrouwen een vooraanstaande rol speelden en spelen.

Foto: Maria-altaar van de VKK in Naarden

Theosofisch werk

Theosofische activiteiten begonnen vlak na de oorlog door de Jong-Theosofen: heel actief, enthousiast en gezellig. Marijn Brandt was toen een grote inspirator. Mary werd op achttienjarige leeftijd, zodra dit kon, lid van de TVN en is altijd lid gebleven van de Annie Besant Loge in Naarden. In de beginjaren speelde professor J.E. van der Stok daar een grote rol. Hij heeft onder andere veranderingen

aangebracht in de ritualen van de VKK en Tafelronde, en gaf veel uitleg over de symboliek. Zo kon men binnen Tafelronde tot ridder gewijd worden zonder een 'tafel' te leiden.

Reizen en thuiskomst

Mary werd Montessori-leerkracht in Amsterdam, maar kreeg rond 1960 de mogelijkheid om les te geven in Sri Lanka. Dit leidde tot reizen naar Adyar, Pakistan en een jaar lesgeven aan Tibetaanse vluchtelingen in Shimla, in het noorden van India. Daarna keerde ze weer terug naar haar oude school in Amsterdam.

In 1951 leerde ze Siegfried Kuska kennen die toen een half jaar op het ITC woonde. Pas aan het einde van de zestiger jaren sloeg de vonk over, tijdens lezingen van Krishnamurti in de RAI in Amsterdam. Ze trouwden in 1970 in het toenmalige hostel op het ITC en verhuisden naar Duitsland, waar Siegfried onderwijzer en fluitist was. Daar heeft Mary Siegfried geholpen met het theosofische werk: hij was van 1975 tot 1978 voorzitter van de Duitse afdeling. Sinds enige jaren woont Mary weer vlak bij haar ITC in Naarden, en helpt daar onder andere in de bibliotheek.

Mary is niet iemand van zware theosofische studies. Zij voelt zich meer thuis met een actieve rol in het ceremoniële werk, met name bij Tafelronde. Onderwerpen die haar aanspreken zijn de hiërarchie, het stervensproces en het boekje *Aan de voeten van de Meester* van de jonge J. Krishnamurti (zie *Drie Wegen, één Pad* van de UTVN). Mary is een prachtig voorbeeld hoe iemand, vanuit een solide basis, een eigen invulling kan geven aan de diversiteit van het theosofische werk.

Arend Heijbroek